

УДК 339.187.6 (477)

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

Фатюра Н.Д., доцент, к.е.н.

Бондар Т.В.

Вінницький національний аграрний університет

У статті проаналізовано сутність фінансового лізингу, його переваги і недоліки в Україні.

Ключові слова: лізинг, фінансовий лізинг, оперативний лізинг, оренда, лізингові компанії, лізингодавець, лізингоодержувач.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки Україна стала на шлях глибоких соціально-економічних перетворень, необхідною умовою успішного здійснення яких є розвиток реального сектору. Але для цього необхідно використовувати альтернативні методи фінансування витрат на оновлення матеріальної бази і реструктуризацію виробництва. Однією з таких альтернатив може стати лізинг.

Лізинг являється новою галуззю на фінансовому ринку України, яка може пришвидшити процес оновлення морально застарілої матеріально-технічної бази виробництва та оновити основні фонди різних суб'єктів господарювання. Саме лізинг може значно пошвидшити процеси створення нових підприємств, оновлення існуючого технічного забезпечення підприємств, але найважливішим є те, що лізинг дає можливість отримати сучасне устаткування, як вітчизняного так і зарубіжного виробництва. Зважаючи на це, розвиток цієї фінансової послуги на фінансовому ринку України є актуальним і необхідним [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку лізингових відносин проблеми організації та регулювання лізингу привертають увагу багатьох фахівців, про що свідчить значна кількість наукових публікацій, присвячених цій темі. Серед вітчизняних дослідників проблем лізингу в умовах перехідної економіки слід назвати О.Ф. Андросову, О. Березовську, Н. Бойцун, Н. Внукову, Ю.В. Волошина, О.В. Годованець, А. Загороднього, О. Луб'яницького, Л. Мельника, В. Міщенко, А. Мокія, Н.М. Ошерова, Т. Овчаренко, Н. Погорелову, Н.В. Приймак, Н. Стукало, Н. Слав'янську та інших.

Мета статті – розглянути сутність фінансового лізингу, основні переваги і недоліки, які впливають на нього.

Основні результати дослідження. Найбільш поширеним видом лізингу є фінансовий лізинг, який передбачає виплату орендарем протягом періоду дії угоди суми, що покриває повну вартість амортизації майна або більшу її частину, а також прибуток орендодавця.

Згідно Закон України «Про фінансовий лізинг», фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу, за яким лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі) [1].

Характерними рисами фінансового лізингу є:

✓ Метою лізингоодержувача є або придбання об'єкта лізингу, або користування ним протягом майже всього його строку служби.

✓ Усі права та обов'язки, що впливають із права економічної власності на об'єкт лізингу, несе лізингоодержувач.

✓ Лізингоодержувач має намір сплатити повну або майже повну вартість майна протягом строку лізингу, а відтак швидше отримати об'єкт лізингу у власність по закінченні строку лізингу.

✓ Лізингоодержувач сам обирає об'єкт лізингу, а потім звертається до лізингодавця за коштами. Це важливо, оскільки лізингова компанія, що фінансує угоду, не повинна нести відповідальність за якість, технічні характеристики, навіть якщо вона є його юридичним власником.

✓ Лізингоодержувач має право (а згідно з Законом України «Про лізинг» – зобов'язаний) отримати об'єкт лізингу у власність [3, с.122].

Порівняно з іншими способами інвестування, фінансовий лізинг має декілька суттєвих відмінностей, а саме; строк фінансового лізингу близький до строку нормативної амортизації, відсутнє право лізингоотримувача на дострокове розірвання угоди в односторонньому порядку, технічне обслуговування та ремонт здійснює лізингоотримувач, лізингоотримувач має переважне право придбати майно у власність по закінченні строку угоди.

Отже, основні спільні та відмінні риси між фінансовим лізингом, орендою та оперативним лізингом можна побачити в табл.1.

З даної таблиці видно, що основною розбіжністю між лізингом та орендою є земля, яка не може бути об'єктом лізингу. В свою чергу, це певним чином, пригальмовує розвиток лізингових відносин в Україні. Відсутність злагодженої та чітко сформованої нормативної бази в сфері використання земельних угідь є однією із основних перешкод у розвитку відносин між сільгоспвиробниками на вітчизняному та світовому ринку.

Основні перешкоди розвитку лізингу в Україні:

1. Обмежений доступ вітчизняних лізингових компаній до дешевих фінансових ресурсів, результатом чого є висока вартість лізингових послуг;

2. Оподаткування комісій та процентів за договорами лізингу податком на додану вартість;

3. Дискримінаційні положення відносно національного виробника: обладнання, яке іноземний виробник може постачати українському споживачу на пряму, український виробник зобов'язаний надавати тільки через посередника.

4. Обмеженість доступу до лізингового ринку підприємств - виробників об'єктів лізингу;
5. Неєфективні ставки амортизаційних відрахувань по предметах лізингу;
6. Неузгодженість вітчизняного законодавства із міжнародними нормами законодавства з питань лізингу.
7. Неузгодженість нормативно-правової бази функціонування ринку лізингу;
8. Складність механізмів переходу права власності за договорами лізингу;
9. Відсутність державних програм стимулювання використання лізингу, як джерела оновлення основних фондів.

Таблиця 1

Основні спільні та відмінні риси між орендою, оперативним та фінансовим лізингом

Ознака	Оренда	Оперативний лізинг	Фінансовий лізинг
Об'єкт	Будь – які неспоживчі речі	Будь – яке майно, окрім землі та інших природних об'єктів	Будь - яке майно, окрім цінних паперів, грошей та земельних ділянок
Експлуатація	орендар	орендар	орендар
Кількість учасників угоди	Два (орендар та орендодавець)	Два (орендар та орендодавець)	Не менше як три (орендар, лізингова компанія, орендодавець)
Право власності на предмет угоди	Залишається у орендодавця	Залишається у орендодавця (лізингодавця)	Переходить до лізингоодержувача (за умови сплати повної вартості об'єкта лізингу)
Строк угоди	Менший від строку амортизації предмету угоди	Менший від строку амортизації предмету угоди	Дорівнює або перевищує строк повної амортизації предмета угоди
Обслуговування під час експлуатації	Лізингоодержувач	Передбачає участь лізингодавця в ремонті та страхуванні об'єкта лізингу	Лізингодавець

Для того, щоб вирішити ці проблеми, потрібно внести поправки у Закони України «Про лізинг» та «Про оподаткування податку на прибуток підприємств». Перш за все, змін має торкнутися питання застосування прискореної амортизації, віднесення на валові витрати платника податку платежів, пов'язаних із страхуванням майна, придбаного (переданого) за договором нерезидента у межах процентів і комісій за договорами міжнародного фінансового лізингу [2, с.43].

Загалом в Україні ринок лізингу показує тенденції до зростання, так кількість укладених договорів фінансового лізингу в 2 кварталі 2011 року збільшилась на 1720 (181%) у порівнянні з аналогічним періодом минулого року і

склала 2668 договорів (у 2010 році кількість укладених договорів становила 948). Підсумки діяльності лізингодавців у 2 кварталі 2011 року показують позитивну тенденцію (табл. 2).

Таблиця 2

Підсумки діяльності лізингодавців за 2010-2011 рр.

	Кінець 2 кварталу 2010 р.	Кінець 2 кварталу 2011 р.
Вартість діючих договорів фінансового лізингу	28,4 млрд. грн.	31,9 млрд. грн.
Діючі договори фінансового лізингу за строком дії менше або дорівнює 2 рокам	4,92%	7,43%
Діючі договори фінансового лізингу за строком дії більше 2 або дорівнює 5 рокам	43,99%	44,26%
Діючі договори фінансового лізингу за строком дії більше 5 або дорівнює 10 рокам	46,94%	45,92%
Діючі договори фінансового лізингу за строком дії більше 10 років	4,15%	2,39%

Джерело: [5]

Основним споживачем послуг фінансового лізингу на початок 1 кварталу 2011 року залишається транспортна галузь із часткою 58,4% загальної вартості угод, при цьому переважаючий термін укладання угод становить 2-5 років (45,0%) та 5-10 років (45,1%). Фінансування діяльності з надання послуг фінансового лізингу за результатами I кварталу 2011 р. збільшилось на 121,4% (534,4 млн. грн.). В структурі джерел фінансування відбулось зменшення частки позичкових коштів з 88,4% до 72,8%.

В 2011 році угоди у галузі транспорту продовжують переважати серед договорів фінансового лізингу 57,2%, (2010 р. – 61,1%). Наступними за транспортом ідуть галузі сільського господарства 14,7% (в аналогічному періоді 2010 р. – 12,11%), будівництва 7,4% (2010 р. – 9,4%) та сфері послуг послуг 5,3% (у аналогічному періоді – 4,5%) (рис 1).

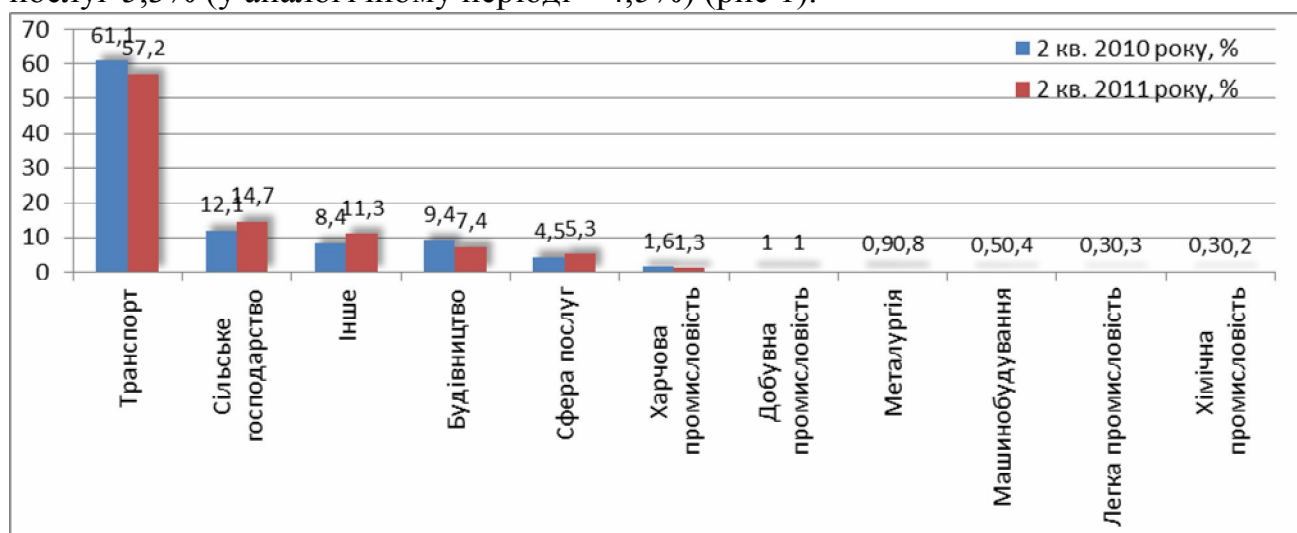

Рис.1. Вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за галузям у 2010-2011 рр. [5]

Основними джерелами фінансування лізингових операцій в поточному періоді були позичкові кошти, в тому числі банківських кредитів 85,2% що на 52% більше у порівнянні з минулим роком 37,77%; відповідно, питома вага власних коштів лізингових компаній у порівнянні з минулим роком зменшилась більш ніж на 52% і становить 14,61% (2010 р. - 67,23%).

Рейтинг лізингових компаній за результатами третього кварталу 2011 року (табл. 3).

Таблиця 3

Рейтинг лізингових компаній станом на 30 вересня 2011 р.

№	Назва лізингової компанії	Лізинговий портфель, млн. грн
1	ВТБ Лізинг Україна	5008,524
2	Райффайзен Лізинг Аваль	1796,681
3	УніКредит Лізинг	1478,508
4	ІНГ Лізинг Україна	1465,700
5	Хюпо Альпе-Адрія-Лізинг	701,193
6	ОТП Лізинг	638,687
7	Євро Лізинг	440,129
8	Ерсте Груп Імморент Україна	347,219
9	Порше Лізинг Україна	322,000
10	ALD Automotive/Перша лізингова компанія	304,420
11	ВіЕйБі Лізинг	296,970
12	СГ Еквіпмент Лізинг Україна	219,000
13	Сканія Кредіт Україна	164,300
14	Ілта	159,600
15	AVIS Україна	159,000
16	Кредит Європа Лізинг	129,427
17	Українська лізингова компанія	99,140
18	Укіо Банк Лізинг	72,000
19	Адванс-Лізинг	67,780
20	Оптіма-лізинг	66,990
21	Автоприват	7,850
22	ВФС Україна	2,865
23	Вестлізинг	н/д
	Разом	13947,984

Отже, розглядаючи рейтинг лізингових компаній станом на 30 вересня 2011 року, можна зазначити, що лізинговий портфель по 23 компаніях становить 13 947,984 млн. грн.

Даний рейтинг складено за участі тих лізингових компаній-членів Асоціації «Українське Об'єднання Лізингодавців», які побажали розкрити свої дані, відповідно до розміру лізингового портфелю станом на 30 вересня 2011 р.

Не зважаючи на цілий ряд перешкод на шляху здійснення лізингових операцій в Україні уже на сьогодні існують його переваги порівняно з іншими джерелами фінансування. Зокрема, для лізингоодержувача:

✓ лізинг є однією з найбільш доступних форм довгострокового фінансування для отримання техніки. Лізингодавці звичайно спеціалізуються на

певних видах обладнання, а це дозволяє їм залучати кредити від виробників обладнання або мати доступ до іноземних ринків капіталу, беручи на себе частину кредитного ризику при наданні лізингового майна;

✓ лізинг не обмежує можливості підприємства в отриманні кредитів, оскільки не вноситься до кредитної історії;

✓ більш прості схеми забезпечення виконання зобов'язань, оскільки майно, яке передається у лізинг, є водночас і заставою – з цієї причини лізингодавці менш вимогливі до попередньої кредитної історії лізингоодержувача; це дозволяє новоствореним та малим підприємствам отримувати лізингове фінансування легше, ніж банківські кредити;

✓ гнучкість платежів - платежі за договором лізингу можна побудувати у відповідності до очікуваного грошового потоку лізингоодержувача.

Для лізингодавця:

➤ менш жорстке регулювання та сприятливий податковий режим;
➤ менші ризики порівняно із кредитами, оскільки майно, що є предметом лізингу, одночасно виступає забезпеченням виконання зобов'язань за договором, а позичені кошти лізингоодержувачі використовують за цільовим призначенням.

Висновки. На сьогоднішній день, така форма підприємницької діяльності як лізинг є важливою для виробників, що розширюють збут власної продукції, в більшості випадків тієї, яка дорого коштує. Лізинг для самих лізингодавців, це досить вигідна форма здачі майна, через високий рівень лізингових платежів. Лізингоотримувач має можливість оперативно оновлювати виробничі фонди за допомогою дорогого, нового обладнання, без його повної сплати. Саме розвиток лізингу в Україні допоможе розвитку малого та середнього бізнесу. Це, у свою чергу, призведе до багатьох позитивних змін в економіці.

Літератури

1. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 11.12.03 р., №1381-IV зі змінами і доповненнями.

2. Овчаренко Т. Фінансовий лізинг як форма залучення інвестиційних ресурсів на підприємствах / Т. Овчаренко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2011. - № 123.- С.41-44.

3. Ошерова Н. М. Потенційний ринок іпотечного кредитування в Україні / Н.М. Ошерова // Наукові записки УНДІЗ, Економіка телекомунікацій. -2010.- №2(14). - С.121-123.

4. Приймак Н.В. Фінансовий лізинг в Україні: загальна характеристика та сучасні тенденції розвитку / Н.В. Приймак // Сучасні тенденції фінансового ринку. - 2011.

5. Українське об'єднання лізингодавців: [електронний ресурс] режим доступу: <http://www.leasing.org.ua/ua/bulletin/.com>

Summary

Essence and value of financial leasing in Ukraine / Faura N.D., Bondar T.V.

The article analyzes the nature of financial leasing, its advantages and disadvantages in Ukraine.

Keywords: leasing, finance leasing, operating leasing, renting, leasing company, lessor, lessee.